

การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร ในอำเภอกุญหาญ จังหวัดศรีสะเกษ Lava Durian Sisaket Production According to Good Agriculture Practices for Farmers in Khun Han District Sisaket Province

พานพงษ์ ศิลารักษ์ นภารัตน์ เวชสิทธิ์นिरภัย ธิดาร์ตัน ศิริบุญ และพุฒิสรรค์ เครือคำ*

Phanuphong Silarak Napharat Vetchasitniraphai Thidarat Siriboon and Phutthisun Kruekum*

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

Division of Resources Development and Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Production, Maejo University, San Sai, Chiang Mai 50290

* Corresponding author: rungsun14@hotmail.com

(Received: 19 September 2023; Revised: 18 October 2023; Accepted: 8 January 2024)

Abstract

The objectives of this study were to durian, 1) to examine socio-economic attributes of lava durian farmers, 2) to investigate knowledge and lava durian production under appropriate and good agricultural practice of the farmers, 3) to analyze the factors affecting lava durian production under Good agricultural practice of the farmers, and 4) to explore the problems and suggestions about lava durian production of the farmer. Number of lava durian growers' good agricultural practice 190 cases. The sample group consisted of 129 lava durian farmers in Khun Harn district, Sisaket province. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics and multiple regression.

Findings showed that most of the respondents were male, 51 years old on average, married, graduated elementary school and lao ethnicity. Their average annual income was 796,356 Baht, 656,589 Baht was from lava durian production, but their household debts were 419,418 Baht on average. Most of the respondents had 4 household members and 3 of them were household workforce. They mainly perceived news or information about lava durian production under (GAP) through the agricultural extension worker. The respondents contacted the agricultural extension worker once a year. Most of them were not the village committee and did not have any social position. The respondent had 3 years of experience in lava durian production under (GAP) on average. They had knowledge about lava durian at a moderate level but a high level of volcanic durian production which met standards.

The factor effecting the production of volcanic durian of the farmers with a positive statical significance level was attending training on appropriate and good agricultural practice ($P=0.036$). However, experience and knowledge about the lava durian production were found to be negative ($P=0.010$ and 0.028 , respectively). Water shortage and outbreaks of diseases/pests were problems encountered. Also, concerned agencies should hold training about the prevention and control of outbreaks of diseases/pests in lava durian production areas.

Keywords: Lava durian, good agricultural practice, Sisaket province

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะสังคมของเกษตรกร 2) เพื่อศึกษาความรู้ และการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอนูนาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวนประชากรที่ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม 190 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 129 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ลาว มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 796,356 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการปลูกทุเรียน เฉลี่ย 656,589 บาทต่อปี ภาระหนี้สินในครัวเรือน เฉลี่ย 419,418 บาทต่อปี มีสมาชิกภายในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน จำนวนแรงงานจ้างในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสม Good Agricultural Practice (GAP) จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นหลัก เกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ไม่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านหรือชุมชน (ร้อยละ 64.3) ไม่มีตำแหน่งทางสังคม (ร้อยละ 58.1) มีประสบการณ์การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) เฉลี่ย 3 ปี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 86.8) เกษตรกรมีระดับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.86)

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางบวก ได้แก่ การเข้าร่วมอบรมมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ($P = 0.036$) และปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางลบ ได้แก่ ประสบการณ์การปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ($P = 0.010$) และความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ($P = 0.028$) ปัญหาของการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม มีปัญหาเกี่ยวกับปัญหาแหล่งน้ำ การขาดแคลนน้ำของเกษตรกร อีกทั้งพบปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ดังนั้นเกษตรกรจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคและแมลงที่ระบาดในพื้นที่ได้อย่างถูกวิธี

คำสำคัญ: ทุเรียนภูเขาไฟ เกษตรกรที่เหมาะสม จังหวัดศรีสะเกษ

คำนำ

ทุเรียน ได้รับฉายาว่าเป็น ราชาแห่งผลไม้ (king of fruits) แหล่งปลูกทุเรียนสำคัญของโลกส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ประเทศกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ และถือว่าไทยเป็นแหล่งผลิตอันดับ 1 ของโลก ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีผลผลิตทุเรียนมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 1,017,097 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 ที่มีผลผลิต 759,828 ตัน ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่

โดยทุเรียนที่เพาะปลูกในประเทศไทย มีหลากหลายสายพันธุ์มากกว่า 200 พันธุ์แต่มีพันธุ์ที่เป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคและการค้า และได้รับการส่งเสริมและนิยมปลูกประมาณ 5 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ชะนี พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ก้านยาว พันธุ์พวงมณี และพันธุ์กระดุม นอกจากนี้ยังมีพันธุ์ทุเรียนที่เรียกได้ว่าเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication; GI) (Trade Policy and Strategy Office, 2020)

ทุเรียนภูเขาไฟ เป็นไม้ผลที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ และพืชเศรษฐกิจสำคัญที่สร้างชื่อเสียง และรายได้ให้จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษเป็นหนึ่งใน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด และคนในชุมชน สร้างความมั่นคงทางรายได้ให้กับเกษตรกร จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าอาชีพการปลูกทุเรียนภูเขาไฟนั้น เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ โดยเฉพาะเกษตรกรในอำเภอขุนหาญ เป็นอำเภอที่ปลูกทุเรียนภูเขาไฟเป็นจำนวนมาก (Department of Agricultural Extension, 2023)

การเติบโตของตลาดทุเรียน ทุเรียนมีราคาดี ทำให้เกษตรกรในอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษนั้นเห็นการขยายตัวของตลาดภายในประเทศ และนอกประเทศ เกษตรกรยังสนใจการปลูกทุเรียนมากขึ้น เกษตรกรรายใหม่ที่เป็นสมาชิกเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมปลูกทุเรียนภูเขาไฟนั้น เห็นความสำคัญต่อการตลาด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ผลิตตามมาตรฐาน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติการผลิตทุเรียน จึงต้องมีการศึกษาเรื่องนี้ จากประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนภูเขาไฟไปตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดี และเหมาะสมปฏิบัติตามหลักมาตรฐาน หากมีการศึกษาการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จะทำให้ทราบถึงหลักมาตรฐานเกษตรกรที่ดี และเหมาะสมของการปลูกทุเรียนภูเขาไฟ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ว่าปัจจัยใดมีผลต่อผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ตลอดจนการได้ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ไปใช้ในการวางแผนงานส่งเสริมการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูล

ประกอบให้กับเกษตรกรปฏิบัติหลักให้ถูกต้อง และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบักดอง ตำบลลิ และตำบลพราน โดยมีประชากรที่ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ในปีการผลิต 2565/2566 จำนวนทั้งหมด 190 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 129 ราย โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) แบบจับสลาก ตามจำนวนที่กำหนดไว้ ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) กับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของข้อคำถาม ได้ค่า Cronbach's α -coefficient อยู่ระหว่าง 0.722 - 0.920 และมีผลจากการตรวจสอบความยากง่ายในแบบสอบ ผลที่ได้ค่า P อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.73 จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 - มกราคม พ.ศ. 2566 แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ส่วน ซึ่งจำแนกตามสถิติที่ใช้ในการอธิบาย ดังนี้

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทางสถิติ ตลอดจนมีการประเมินด้วยมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ที่ปรับจากวิธีของ Kanjanawasee *et al.* (1992) ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรกรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลของแบบทดสอบความรู้

โดยใช้ข้อสอบประเภทถูก-ผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ตอบคำถามผิด = 0 คะแนน ตอบคำถามถูก = 1 คะแนน โดยมีการแบ่งช่วงคะแนนการทดสอบความรู้ เป็น 3 ระดับ ดังนี้ 15 - 22 คะแนน มีความรู้มาก 8 - 14 คะแนน มีความรู้ปานกลาง และ 0 - 7 คะแนน มีความรู้ น้อย ปรับจากวิธีของ Thaweerat (2000) ส่วนที่ 3 การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ การวิเคราะห์หรืออธิบายข้อมูลทางสถิติ ตลอดจนมีการประเมินด้วยการประมาณค่าตามระดับที่ ปรับจากวิธีของ Likert (1961) คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกรอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมี เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนระดับ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00
คะแนน แปลผล มีการนำไปปฏิบัติมากที่สุด

คะแนนระดับ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.20
คะแนน แปลผล มีการนำไปปฏิบัติมาก

คะแนนระดับ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50
คะแนน แปลผล มีการนำไปปฏิบัติปานกลาง

คะแนนระดับ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50
คะแนน แปลผล มีการนำไปปฏิบัติน้อย

คะแนนระดับ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50
คะแนน แปลผล มีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด

ในส่วนที่ 4 โดยทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) แบบ บัดเลือกเข้า (enter) เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ พื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร ผู้ปลูกทุเรียนภูเขาไฟกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตาม มาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ในพื้นที่อำเภอ ขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดี และเหมาะสม ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลในลักษณะของการบรรยาย รายงาน โดยการพรรณนา

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ลาว รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 796,356 บาทต่อปี โดยมีรายได้จากการปลูก ทุเรียนเฉลี่ย 656,589 บาทต่อปี ภาระหนี้สิน ในครัวเรือน 419,418 บาทต่อปี มีสมาชิกภายใน ครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐาน การเกษตรที่ดีและเหมาะสม Good Agricultural Practice (GAP) จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นหลัก รองลงมาจากสื่อโทรทัศน์ เพื่อนบ้าน สื่อวิทยุ สื่อเอกสาร เผยแพร่ทางการเกษตร และสื่อวารสาร/นิตยสาร เกี่ยวกับการเกษตร ตามลำดับ เกษตรกรมีการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในรอบปีเฉลี่ย 1 ครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมมาตรฐานการเกษตรที่ดี และเหมาะสม (GAP) เฉลี่ย 1 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่เป็น คณะกรรมการหมู่บ้านหรือชุมชน ไม่มีตำแหน่งทาง สังคม และมีประสบการณ์การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตาม มาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) เฉลี่ย 3 ปี (Table 1) สอดคล้องกับการศึกษาของ Louangphan *et al.* (2022) ที่ทำการศึกษาศักยภาพที่มีผลต่อการปฏิบัติ ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูก ผักอินทรีย์ในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยลาว พบว่า การเข้าร่วมฝึกอบรมหรือ ศึกษาความรู้ด้านการเกษตรมากขึ้นจะมีผลทำให้เกิด การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นด้วย อาจเนื่องมาจากในการฝึกอบรมนั้นเกษตรกรได้ ทั้งแลกเปลี่ยน และฝึกปฏิบัติด้วยตัวเองจากสิ่งที่น่าสนใจ จนเกิดเป็นความเข้าใจ สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง สอดคล้องกับการวิจัยของ Kaewlaima *et al.* (2017)

พบว่าเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ จะมีความน่าจะเป็นที่ยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรการอบรม โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

Table 1 Results of socic economic of farmers producing lava durian according to Good Agricultural Practice of farmers in Khun Han district, Sisaket province

(n = 129)		
Variable	$\bar{X}$	S.D.
Gender	0.62	0.49
Age	51.35	11.24
Education level	0.84	0.37
Marital status	0.44	0.50
Ethnicity	0.50	0.50
Total family income	796,356.59	1001,340.46
Income from durian cultivation	656,589.15	955,956.04
Amount of household debt	419,418.60	487,026.06
Number of household members	4.34	1.35
Number of workers in the household	2.64	1.14
Number of hired workers	0.33	0.47
Awareness of information about good appropriate agricultural standards (GAP) from the media	4.09	4.09
Contact with agricultural extension officers	0.81	0.42
Participation in good and appropriate agricultural standards Training (GAP)	0.71	0.46
Being a village committee of the community	0.45	0.72
Having a social position in the community village	0.50	0.76
Standard lava durian planting experience good and proper agriculture	3.07	2.25
Knowledge of lava durian production according to good agricultural practice (GAP)	16.35	2.15

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร

จากการทดสอบระดับความรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 86.8 และเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ

13.2 เมื่อเฉลี่ยคะแนนความรู้ทั้งหมด 22 ข้อ พบว่าเกษตรกรมีความรู้เฉลี่ย 16.34 คะแนน โดยมีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 11 คะแนน และสูงสุด 22 คะแนน โดยรวมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง (Table 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mingsakun (2015) ที่พบว่า เกษตรกรมีความรู้ตามแนวเกษตรที่ดีและเหมาะสมรวมทุกด้านส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 80.1 และเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรที่ดีและเหมาะสม อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจในการปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร

ยังขาดความรู้ในบางเรื่อง เช่น มาตรฐานทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม และระบบเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรยังแยกแยะไม่ออกว่า 2 ระบบมีความแตกต่างกันอย่างไร ทำให้การปฏิบัติในบางข้ออาจไม่ถูกต้อง

Table 2 Number and percentage of farmers classified by level of knowledge of lava durian production good agricultural practice of farmers in Khun Han district, Sisaket province

(n = 129)

Level of Knowledge	No.	Percent
High	17	13.2
Moderate	112	86.8
Low	-	-
$\bar{X}$ = 16.34	S.D. = 2.15	Min–Max = 11-21

Remarks: 15-22 = High, 8-14 = Moderate, 0-7 = Low

การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice) ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ระดับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษรวมเกือบทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.86 โดยจัดลำดับความสำคัญแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) รองลงมาด้านการเก็บรักษาและการขนย้าย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) ถัดมาด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) ต่อมาด้านการจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ต่อมาด้านลักษณะส่วนบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) ต่อมาด้านการบันทึกข้อมูลและการถามตอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.69) ต่อมาด้านแหล่งน้ำ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) และด้านพื้นที่ปลูก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.47) (Table 3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phromkiang (2019) ที่พบว่า เกษตรกรผู้ปลูก

หม่อนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน มีความรู้ระดับการปฏิบัติด้านพื้นที่ปลูกอยู่ระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรเคยมีพื้นที่ทำเกษตรแบบธรรมชาติมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร แต่ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มหันมาให้ความสนใจในการปลูกตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จึงต้องมีการอบรมให้ความรู้ในด้านพื้นที่ปลูกตามแนวทางมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ทั้งนี้ผลการศึกษายังขัดแย้งกับงานวิจัยของ Chuaysuk *et al.* (2022) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากในเรื่อง พื้นที่ปลูก ในขณะที่พื้นที่ปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมมีความรู้รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ปลูกของเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมนั้น เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเกษตรกรในละแวกพื้นที่นั้น มีความรู้ในเรื่องของพื้นที่ปลูกของตนเองไม่มากนัก เนื่องจากพื้นที่ของเกษตรกรที่ผลิตทุเรียนภูเขาไฟ ชนชนนั้นเคยเป็นพื้นที่ ทำนาทำไร่มาจนมาก่อนจึงมีการปรับเปลี่ยนมาปลูกทุเรียนทำให้ความรู้ในเรื่องพื้นที่การปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมนั้นยังมีความรู้ไม่มาก

Table 3 Lava durian production level according to good agricultural practice of farmers in Khun Han district, Sisaket province

(n = 129)

Practices for lava durian production according to (GAP)	$\bar{X}$	S.D.	Level
Water sources	3.57	0.76	High
Plantation area	3.47	0.85	Moderate
Use of pesticides in agriculture	4.21	0.62	High
Pre-harvest management	3.99	0.62	High
Post-harvest practices	4.04	0.63	High
Storage and transportation	4.09	0.65	High
Personal style	3.82	0.77	High
Data logging and ask	3.69	0.86	High
Total	3.86	0.72	High

Remarks: 4.51 - 5.00 Highest, 3.51 - 4.50 High, 2.51 - 3.50 Moderate, 1.51 - 2.50 Low, 1.00 - 1.50 Lowest

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม พบว่า ค่า Sig.F มีค่าเท่ากับ 0.004 นั้นแสดงว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรตาม และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระ พบว่ามีทั้งหมด 3 ตัวแปร มีผลต่อการผลิตปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยแบ่งออกเป็น ตัวแปรที่มีผลทางบวก ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ การเข้าร่วมอบรมมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ($P = 0.036$) และเป็นตัวแปรที่มีผลทางลบอีก 2 ตัวแปร คือ ประสิทธิภาพการปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม Good Agricultural Practice (GAP) ($P = 0.010$) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ($P = 0.028$) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรผันของตัวแปรตามหรือการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม ได้ร้อยละ 27.50 ($R^2 = 0.275$) ในขณะที่ร้อยละ 72.50 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่น ๆ (Table 4) การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด

3 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถอธิบายได้ดังนี้ (Table 4)

1. การเข้าร่วมการเข้าร่วมอบรมมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีการเข้าร่วมอบรมการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติในผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมอบรมมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม จะมีความรู้เกี่ยวกับตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Khaiman et al. (2016) การศึกษาดูงานหรือเข้าร่วมรับฟัง โอกาสที่เกษตรกรจะเข้าร่วมการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบ GAP และการเข้าอบรม เกี่ยวกับระบบ GAP เมื่อเกษตรกรเคยเข้าอบรมเกี่ยวกับระบบ GAP มีโอกาสที่เกษตรกรจะเข้าร่วมการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้าอบรม

เกี่ยวกับระบบ GAP เลย เช่นเดียวกับการศึกษาของ Sompor (2021) การศึกษาดูงานการอบรมด้านการเกษตร จะมีผลทำให้เกิดความต้องการรับการส่งเสริมปลูกผักในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเข้าร่วมฝึกอบรมจะเป็นการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือปลอดภัยกับผู้ผลิต และผู้บริโภคทำให้ตลาดต้องการผลผลิตของเกษตรกร

2. ประสิทธิภาพการปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อค่าทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรเมื่อมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนภูเขาไฟเพิ่มขึ้น 1 ปี มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติลดลงอีก .063 คะแนน อาจเนื่องจากการประสบการณ์มากจะสามารถถ่ายทอดในรูปแบบทฤษฎี การสาธิตหรือการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะสามารถนำเอาไปปฏิบัติจริงได้ดี เกษตรกรมีการปลูกทุเรียนภูเขาไฟก่อนเข้าร่วมระบบมาตรฐาน GAP เกษตรกรมีประสบการณ์ผลิตทุเรียนมานาน ผลผลิตที่ได้ อาจขายออกสู่ตลาดได้หมด ทั้ง ๆ ที่เกษตรกรที่ไม่ได้รองรับมาตรฐาน GAP จึงทำให้เกษตรกรไม่สนใจเรื่องการปฏิบัติตาม GAP มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sorphimai *et al.* (2017) พบว่า ประสิทธิภาพของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ การใช้สารอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรจากประสบการณ์ด้านการเกษตรที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร มีผลต่อการใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตรมาเป็นเวลานานทำให้กลุ่มเกษตรกรยอมรับ และสามารถใช้

ประสบการณ์มาใช้ในการผลิตและใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตร ทั้งนี้ผลการศึกษายังขัดแย้งกับงานวิจัยของ Prapruit *et al.* (2022) ประสิทธิภาพในการทำสวนทุเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับการปฏิบัติ GAP โดยมีความสำคัญ ในการปฏิบัติตามมาตรฐานโดยการใช้สารเคมี อันตรายทางการเกษตร จะเห็นได้ว่าหากมีประสบการณ์มากจะมีการ ปฏิบัติตามมาตรฐานการใช้สารเคมี อันตรายทางการเกษตรอย่างถูกต้อง

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยของ การปฏิบัติในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรลดลง .050 คะแนน เนื่องมาจากเมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมมากอยู่แล้ว แต่ไม่ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติมากนัก คือ ด้านพื้นที่ปลูกในเรื่องพื้นที่ปลูกตามที่เจ้าหน้าที่หรือกรมวิชาการเกษตรแนะนำ จัดเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตของเกษตรกร สอดคล้องกับการศึกษาของ Khieokham (2022) ที่พบว่า เกษตรกรมีความรู้มากแต่ไม่ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติในบางด้าน เช่น ด้านการบันทึกข้อมูล และด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร จัดเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตของเกษตรกร (Table 4)

Table 4 Factors related to personal, economic and social basis and lava durian production according to good agricultural practice in Khun Han district, Sisaket province

Independent Variables	Dependent variable		
	The production of lava durian in accordance with Good Agricultural Practice		
	B	t	Sig.
Gender	0.089	0.908	0.366
Age	0.055	1.569	0.120
Education level	0.137	1.374	0.172
Marital status	-0.076	-0.600	0.550
Ethnicity	0.142	1.501	0.136
Total family income	9.522E-8	1.537	0.127
Income from durian cultivation	1.417E-8	0.194	0.847
Amount of household debt	4.973E-8	0.342	0.733
Number of household members	-0.015	-0.347	0.729
Number of workers in the household	-0.033	-0.696	0.488
Number of hired workers	-0.199	-1.830	0.070
Awareness of information about good agricultural practice (GAP) from the media	0.007	0.647	0.519
Contact with agricultural extension officers	0.056	0.513	0.609
Participation in good agricultural practice (GAP)	0.234	2.119	0.036*
Being a village committee of the community	0.022	0.236	0.814
Having a social position in the community village	-0.005	-0.055	0.956
Standard volcanic durian planting experience good and proper agriculture	-0.063	-2.618	0.010**
Knowledge of volcanic durian production according to good agricultural practice (GAP)	-0.050	-2.225	0.028*
Constant	4.457	9.945	< 0.001**
$R^2 = 0.275$ (27.50%) $F = 2.322$ Sig. of $F = 0.004$			

Remarks: * Statistically significant level at 0.05, ** Statistically significant level at 0.01

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร

1. แหล่งน้ำ จากการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งจำนวน 34 ราย เกษตรกรบางรายจึงใช้น้ำบาดาลในการผลิตแทน เมื่อเกิดภัยแล้งเกินขึ้นน้ำบาดาลมีปริมาณน้อย หรือแห้ง ไม่สามารถให้น้ำทุเรียนภูเขาไฟได้ตามปริมาณที่พืชทุเรียนต้องการได้ เกษตรกรจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานของภาครัฐ ให้มีการสำรวจพื้นที่การเกษตรเพื่อขยายคลองชลประทานให้เข้าถึงพื้นที่ทำการเกษตร สร้างสระเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งเพื่อให้มีน้ำใช้ในการทำเกษตรกรรมตลอดทั้งปี

2. แรงงาน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ทำสวนทุเรียนภูเขาไฟส่วนใหญ่มีอายุมากหรืออยู่ในเกณฑ์กำลังเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งเกษตรกรขาดแรงงานในครัวเรือน และแรงงานจ้าง ประกอบกับแรงงานที่มีอยู่ส่วนใหญ่มีอายุที่มากทำให้บางครั้งการทำงานขาดประสิทธิภาพ เกษตรกรจึงมีการเสนอแนะให้ภาครัฐ เอกชน มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนเทคโนโลยีหรือวิทยาการสมัยใหม่ที่จะช่วยให้ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวการตัดแต่งต้นทุเรียนให้สะดวกต่อการเก็บเกี่ยวผลผลิต

3. แหล่งเงินทุน จากการศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนภูเขาไฟมีแหล่งเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการทำการเกษตรของตนเองไม่เพียงพอ และบางแหล่งเงินทุนก็มีดอกเบี้ยที่ราคาสูง ซึ่งบางครั้งเกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ และปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำให้ขาดทุนทรัพย์ในการลงทุนทำการเกษตรในปีถัดไป เกษตรกรจึงแนะนำให้หน่วยงานของรัฐเข้าสนับสนุนแหล่งทุนเพื่อการเกษตรที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ สามารถผ่อนชำระได้เมื่อประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ

4. โรคและแมลงศัตรูพืช สืบเนื่องจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชทั้งชนิดที่เคยระบาดมาแต่เดิมและชนิดที่ไม่เคยพบมาก่อน จึงทำให้เกษตรกรผู้ทำสวนทุเรียนภูเขาไฟที่ขาดความรู้ในเรื่องของโรคแมลงศัตรูพืชจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ตรงจุดทำให้

เกษตรกรมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับชนิดของโรคและแมลงศัตรูพืช ดังนั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือแก่เกษตรกรในพื้นที่ในเรื่องความรู้ต่าง ๆ ที่เกษตรกรประสบปัญหาอยู่ เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุดทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกรเป็นชาติพันธุ์ลาวเป็นส่วนมาก มีสมาชิกภายในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน จำนวนแรงงานจ้างในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice) (GAP) จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นหลัก เกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมมาตรฐาน GAP เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านหรือชุมชน และไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐาน GAP เฉลี่ย 3 ปี มีผลต่อระดับความรู้ในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสม จากการศึกษพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และจากการศึกษพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมในจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและเข้าร่วมอบรมมาตรฐาน GAP ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมในทุก ๆ ปี เนื่องจากผลการศึกษพบว่า เมื่อเกษตรกรเข้าร่วมอบรมการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐาน

เกษตรกรที่ดีและเหมาะสมเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน GAP เพิ่มมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานที่ตลาดต้องการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าอบรมมาตรฐาน GAP เพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการความรู้สิ่งใหม่ และทักษะประสบการณ์ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การปลูกทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมเกษตรกรนั้นมีการปลูกทุเรียนภูเขาไฟ และมีทักษะประสบการณ์ก่อนเข้าร่วมระบบมาตรฐาน GAP โดยเกษตรกรปลูกได้ผลผลิตที่ดีอยู่แล้ว จึงไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานมากนัก แต่หากกรมส่งเสริมการเกษตรสำนักงานส่งเสริมเกษตรมีแนวทางหรือความรู้ในสิ่งใหม่กลยุทธ์วิธีการแก้ปัญหาในเรื่องการผลิตทุเรียนภูเขาไฟในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ ที่เกษตรกรยังไม่ได้เรียนรู้ อาจทำให้เกษตรกรสนใจ และปฏิบัติตาม ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรที่มีประสบการณ์มากอยู่แล้วในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มแนวคิดทฤษฎีใหม่หรือความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ส่งเสริมให้กับเกษตรกร หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง ในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมมากอยู่แล้ว แต่ไม่ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติมากนัก คือ ด้านพื้นที่ปลูก เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรแต่เดิมเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ และได้เปลี่ยนเป็นพืชทุเรียน ทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องนำดินไปตรวจวิเคราะห์ทุกปี แต่เนื่องจากการนำดินไปตรวจวิเคราะห์เสียค่าใช้จ่าย เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงสูงวัยไม่สะดวกเดินทางไกล จึงไม่ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติมากนัก ทั้งนี้ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน เช่น กรมส่งเสริม

การเกษตร ให้มีการบริการนำดินเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไปตรวจวิเคราะห์ และรายงานผลให้กับเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

1. หากเกษตรกรมีการอบรมในเรื่องของการผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม จะทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจ และปฏิบัติตามอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น ดังนั้นควรส่งเสริมให้เกษตรกรการเข้าร่วมอบรมมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) เพื่อเพิ่มความรู้ให้เกษตรกร จากผลการศึกษาข้างต้น ควรให้หน่วยงานที่มีความรู้หรือนักวิชาการมาอบรมให้กับเกษตรกร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม

2. ถ้าเกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกทุเรียนภูเขาไฟหลายปีและเพิ่มขยายพื้นที่ไปเรื่อย ๆ จะทำให้การผลิตทุเรียนภูเขาไฟมากขึ้น จากผลการศึกษาข้างต้น เกษตรกรมีประสบการณ์มากและบางด้านเกษตรกรยังไม่ปฏิบัติตามมากนัก จึงควรให้ผู้ที่มีประสบการณ์มาหลายปีมาให้คำแนะนำ เพื่อให้เกษตรกรได้นำไปใช้ในแปลงตนเอง

3. ถ้าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้การผลิตทุเรียนภูเขาไฟตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาข้างต้น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ควรเข้าร่วมให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับ หลักปฏิบัติด้านพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพก่อนส่งไปให้ผู้บริโภค

4. กรมวิชาการเกษตรหรือกรมส่งเสริมการเกษตรควรเพิ่มกิจกรรม ออกแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการตลอดจนเปิดโอกาสให้กับเกษตรกรมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการให้เกษตรกรออกมาแสดงความคิดเห็น ปัญหาข้อแก้ไขในการผลิตทุเรียนภูเขาไฟมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรท่านอื่นได้นำไปปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง หรือฝึกทักษะเสมือนจริงตามองค์ความรู้ที่ได้ถ่ายทอด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่สนับสนุนทุนการศึกษา “ทุนก้นกุฏิ” เพื่อใช้ในการดำเนินการศึกษาวิจัยนี้ พร้อมทั้ง ขอขอบคุณคณาจารย์และบุคลากร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการวางแผนตรวจสอบแก้ไข และขอขอบคุณผู้ใหญ่บ้านในตำบลลิ ตำบลพราน และตำบลบึงดอง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนขอขอบคุณเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง 3 ตำบลดังกล่าวข้างต้น ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลการทำวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

Chuaysuk, S., N. Seerasarn and B. Khiewwan. 2022. Promotion of durian production under Good Agricultural Practices of farmers in Khao Khai Sub-district, Sawi district, Chumphon province. Roi Kaensarn Academic Journal 7(8): 335-352. [in Thai]

Department of Agricultural Extension. 2023. A model for improving quality of life and expanding to other communities. Ministry of Agriculture and Cooperatives, Bangkok. Available: <https://doanews.doae.go.th/archives/18895> (July 18, 2023). [in Thai]

Kaewlaima, N., S. Sreshthaputra, B. Limnirankul and P. Kramol. 2017. Factors affecting farmers' adoption of organic agricultural practices, Mae Ho Phra subdistrict, Mae Taeng district, Chiang Mai province. Journal of Agriculture 33(3): 387-395. [in Thai]

Kanjanawasee, S., D. Srisukho and T. Pitayanan. 1992. Appropriate statistical selection for social science research. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]

Khaiman, P., I. Boonyasiri and P. Sirisupalak. 2016. Factors influencing farmers' decision to enter Good Agricultural Practices (GAP): A case study of durian farmers in Chanthaburi province. The 6th National Research Conference, Sukhothai Thammathirat Open University, 25 November 2016, Nonthaburi. pp. 1-14. [in Thai]

Khieokham, P. 2022. Avocado production in Good Agricultural Practices of farmers in Maetho and NongKhiaw Royal Project Development Center. Master of Science thesis in Agricultural Extension and Rural Development, Faculty of Agricultural Production, Maejo University. [in Thai]

Likert, R. A. 1961. New Patterns of Management. McGraw-Hill Book Company, New York.

Louangphan, J., P. Kruekum, P. Palapanya and K. Areesrisom. 2022. Factors affecting organic agriculture standard practices of organic vegetable farmers in Vientiane Capital, Lao People's Democratic Republic. Journal of Agricultural Production 4(2): 116-127. [in Thai]

Mingsakun, S. 2015. Knowledge and practice in accordance with Good Agricultural Practices (GAP) of vegetable farmers in Mae Rim district, Chiang Mai province. Master of Science thesis in Rural Resource Development, Graduate School, Maejo University. [in Thai]

- Phromkiang, C. 2019. Knowledge and practice in accordance with Good Agricultural Practice of farmers growing mulberry in Chalermprakiat district, Nan province. Master's thesis in Resource Development and Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Production, Maejo University. [in Thai]
- Prapruit, P., J. Wikraisakul and A. Pomsakul. 2022. Knowledge and practice following good agricultural practices (GAP) in Durian cultivation along the border in Srisakorn district. Narathiwat province. International Journal of Agricultural Technology 18(4): 1727-1738. [in Thai]
- Sompor, W. 2021. Factors related to the need for GAP vegetable production promotion among farmers in the area of Mon Ngo Royal Project Development Center, Mae Taeng district, Chiang Mai province. Journal of Agricultural Production, Maejo University 10(2): 295-323. [in Thai]
- Sorphimai, S., B. Yooprasert and B. Khiewwan. 2017. Factors affecting organic substance utilization to reduce chemical substance utilization of farmers in Sa Kaeo province. Khon Kaen Agriculture Journal 44(1): 1605-1610. [in Thai]
- Thaweerat, P. 2000. Research methods in behavioral and social sciences. 8th ed. Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Trade Policy and Strategy Office. 2020. Durian: The king of thai fruits loved by foreigners. Ministry of Commerce, Bangkok. Available: <https://www.tpsso.go.th/news/2308-0000000058>. (March 15, 2022). [in Thai]
- Yamane, T. 1973. Statistics: An introductory analysis. Harper International, New York.